

Zločin in kazen

GOSTUJOČI KOMENTAR

Igor Bavčar

finance@finance.si

Ko boste prebrali ta sicer sposojeni naslov in videli še ime pisca, se boste morda zdrznili. O zločinu in kazni tu vendarle ne more biti dvoma. Pa je res vse tako, kot se zdi in piše? Velikokrat sem se spraševal, zakaj tak »pravičniški« bes politike, medijev in druge javnosti do mene. Najprej sem odgovor iskal v vsem, kar sem počel v zadnjih 20 letih. S svojim delom v opoziciji v prejšnjem režimu in v štirih slovenskih vladah se nisem nikoli posebej hvalil, ali bog ne daj, da bi o tem celo napisal knjigo, kot je med Slovenci v navadi, a bil sem zraven. V človeški biti je, da ljudje posameznika, ki je v nekem obdobju aktivno sooblikoval čas in v katerega projicirajo svoja pričakovanja, hitro in še prehitro obtožijo za svoje neuspehe. Upe in pričakovanja zamenjajo za bes in prekipela čustva. Še posebej, ker se številnim zdi, da se je v teh 20 letih slovenska država spremenila v blaten kaos, in ker hitro pozabljamo predvsem slabe stvari, se celo zdi, da smo v prejšnji državi lepše in bolje živeli. Tako ni brez soli to, kar mi je ob kavi zadnjič rekel Tine Hribar, da nam Slovenci v resnici zamerijo, da smo jih potisnili v osamosvojitve, in da so Demosove stranke zato izgubile prve volitve po nastanku samostojne države. Seveda je to samo eden od razlogov, domišljavo in naduto bi bilo, če bi mislil, da je zgolj to razlog za poskus mojega medijskega uboja in politično represivnega obračuna z menoj.

Fronta politike proti direktorjem

Drugi pomemben razlog je politika kot taka. Sam mehанизem slovenske oblasti. Ko razmišljam, kaj je glavna stična točka vseh slovenskih političnih strank, ni težko ugotoviti, da je to iskreno in skupno sovraštvo, enotna fronta vseh - proti direktorjem. To je nekakšna slovenska oblika španske Nacionalne fronte, tu ni razlike med vlado in opozicijo, ne zdajšnjo in ne prejšnjo. Tukaj si podajata roke ljudstvo

in politika. Če slovenski politik ne ve, kaj bi pametnega rekel, kar je zadnje čase kronično-akuten pojav, potem ga popade togotna pravičniška jeza nad direktorji, ki »širo in počez« kradejo in so krivi vsega slabega. Ljudstvo se vedno v deliriju odzove: »Res je!« Tisti najbolj pogumni zavpijejo: »Postavite jih pred zid, na Dob z njimi!« Intelektualni togotneži pa pristavijo: »Mao Cetung je bankirje, direktorje nagnal poleti vsaj na riževa polja delat, tukaj

►► Slovenci smo pravzaprav izvorni anarhisti, ki z znamenitim Proudhonom kličemo, da je lastnina tatvina.

pa se nobenemu ne skrivi las na glavi!« Lopate bi jim dal v roke, je zadnjič komentiral radijski voditelj, ki ob torkih obuja spomine, vedno bolj slavni ekonomist celjske šole pa se celo sprašuje, kje je slovenski Putin, da bo počistil z oligarhi?

Ni vse pokradeno

Tretji razlog je moje delo v Istrabenzu. V razgretem političnem ozračju je seveda pregrešno spraševati se, ali je cesar nag? Če stotine in tisoči slovenskih direktorjev začno takoj zjutraj od sedmih na tešče stiskati svoje deede in deoje in se potem proti večeru skozi meglice Ljubljanskega barjva do vrhaz za denarjem naphanil limuzinah plazijo proti domu - je čudno, da smo v krizi? Namreč, če so to delali leta in leta, potem je že zdavnaj vse pokradeno. Če pa ni, kar očitno res ni, potem smo Slovenci odkrili tisto dolgo iskano »temno snov«, kajti nova vrednost se ustvarja kar sama od sebe!

A v državi in njenem gospodarstvu se kljub tem pogromom stvari ne premikajo na bolje. Vsak dan je več vesti o podjetjih v težavah. Tonejo cele panoge,

slovenski gradbinci ne vidijo izhoda, banke v resnici še sploh niso razkrile vseh svojih težav. S te perspektive se naenkrat pokaže, da je medijska zgodba vseh zgodb - Istrabenzova in moja, mačji kašelj v primerjavi s tem, kar nas še čaka. Ne le, da v nasprotju z žaljivimi in lažnimi obdolžitvami noben Istrabenzov evro ni šel za njegovo lastniško konsolidacijo. Ne le, da nihče od skoraj pet tisoč zaposlenih ni bil ob službo, niti jim nista bila dan prepoznano izplačana plača ali odtegnjen davek obubožani državi. Podjetje tudi ni izginilo in propadlo, kot je 2008 napovedal Janković. Vrača svoje dolgove. ADroga Kolinska je bila prodana in iste banke, ki so zahtevale njeno prodajo, so kreditirale nove kupce. Zanimivo. Očitek, da se prodajajo slovenske blagovne znamke, leti name. Ti isti ljudje ne povedo, da Droga Kolinska pred mojim prihodom v Istrabenz ni bilo! Bili sta Droga in Kolinska, šele Istrabenz je bil prvi in najbrž edini, ki je združil dve podjetji kotacije A v Sloveniji. Ta je slovenske blagovne znamke, Cockto, Argeto, Donat ... popepljal nazaj in na nove srednje in južnoevropske trge, v svoj portfelj pripeljal blagovne znamke Smoki, Grand Kafo, Soko Štark ..., katerih domet je presegal številne slovenske znamke. Da, to je lahko naredil zaradi dobrega sodelovanja z bankami, ki so verjele v projekt.

Prodaja Droga Kolinske kaže, da se niso zmotile. Kaže pa tudi na to, da je v trenutku, ko je padec Lehmann Brothers napovedal eno največjih finančnih kriz, Istrabenz razpolagal z vrednostmi, ki so bile sposobne preživeti spremembo negativnega dolga v naenkrat zelo zadolženo podjetje. Dobra praksa »angleškega pristopa« pa novodobnih oblastnikov ni zanimala. Medijsko izjemno podprt poziv k padcu Istrabenza je vse, medije, politiko, samozvane analitike in fakultetne ekonomiste, kandidate za protikorupcijske podpredsednike, policijske šefe in davčne inšpektorice okuzil s privoščljivostjo in maščevanjem odstavljenega trgovca.

Preveč ambicij?

Jure Apih je pred mesecema rekel, da Slovenci »... nikoli nismo osvajali, ampak smo bili vsak v svoji dolini in se med seboj še poznali nismo«. Istrabenz je imel Droga Kolinsko. Ko je nastajalo to podjetje z združevanjem, je bil deležen silovitih napadov, očitkov in tožb. Ima GEN-I, ki mu je po drzni akviziciji v Avstriji uspelo v ducat državah. Imel je ambicijo svetovnega internetnega podjetja Open Ad, žal neuspešno. Ima ambicijo srednjeevropskega turističnega središča Portorož s Kempinskim, širil je turistično znanje na Hrvaško in v Italijo. V trgovini je aktivno, z mojim velikim osebnim zavzetjem, spodbudil Mercator v širitev, ki je pomenila preboj in nastanek regijskega trgovca. V energetiki je z ambicijo postati regionalni igralec šel v nakupe deleža največjega slovenskega naftnega trgovca, ki ga vlada najprej ponujala ruski multinacionalki, potem pa želela privatizirati, kar je, res, zaradi padca delnic, povzročilo največjo Istrabenzovo izgubo. V informatiki je hotel postaviti največjega ponudnika outsourcinga in se je, kot berem danes, očitno uštel pri nakupu Simta, ki ga je sprememba politike največjih IT-podjetij pognala v stečaj. Še na področju sponzorstev in donatorstev je oral ledino na področju, ki se je Slovincem zdelo nedosegljivo, v podpori velikim jadralskim podvigom Maxi Jene.

Je to četrti razlog, je »osvajalska« ambicija tista, odstopanje od prevladujočega vzorca ravnanja tista, kar je pripeljalo do

medijske in represivne gonje v hipu, ko se je Istrabenz spopadel s svojo največjo krizo?

Nesposobni piloti

V tretjem letu krize in ko nam je nacionalni dohodek upadel najbolj od vseh članic Evropske unije, se tudi najmočnejši politični daltonisti iz koalicijskih strank ne morejo več izgovarjati na zunanje vzroke ali notranje sovražnike. Čedalje bolj postaja očitno dejstvo, pred katerim pa seveda tudi »neodvisni« politični analitiki vztrajno zatiskajo oči, da sta zavzeti letalo (zmagati na volitvah) in potem pilotirati le-

talo (voditi državo) dve različni zadevi. Če je koalicijski trojček že zavzel letalo, pa se je pokazal za nesposobnega pilota. Pane samo to! Zdaj, v tretjem letu krize, se kaže, da posadki tudi nikoli ni bil prvi cilj popeljati Slovenijo do rožnatih obzorij. O cilju se niti ne morejo zediniti. Verjetno Slovenija nikoli ni bila bolj nepripravljena na krizo, kot je zdaj.

Svetovna ekonomska kriza je skozi strahotne padce delniških tečajev privršala k nam kot krogla skozi finančne kanale in začela majati velika slovenska podjetja kot keglje. Vlada ni hotela ali mogla videti globljih vzrokov za krizo slovenskega gospodarstva, ki pa je ne poraja le svetovna finančna kriza, temveč temelji v neizkoriščenih potencialih slovenskega gospodarstva.

Namesto da bi umirila kroglo, jo je nova pilotska posadka še bolj pospešila. V razbijanju kegljev je videla sijajno priložnost, da srd, bes in nemoč javnosti preusmeri na nekaj slovenskih podjetij, na njihovo privatizacijo, na njihovo vodstvo. To niti ni bilo težko. Kriza je s seboj prinesla občutek brezpravnosti, ki je marsikje v resnici povsem resničen, zato je poziv k spoštovanju pravnega reda in kaznovanju prestopnikov povsem upravičen.

Po drugi strani pa smo Slovenci pravzaprav nekako izvorni anarhisti, ki z znamenitim Prudhomom kličemo, da je lastnina tatvina. Naša zgodovina kaže na to. Samoupravni socializem, od Portoroža do Vladivostoka, je bil le v Sloveniji socializem tik pred tem, da uspe. Pa ga je prehitel padec berlinskega zidu. Mi Slovenci smo namreč izvorno jezni nad tem, da je lastnina pač tudi personalizirana. Smo proti domačim in tujim lastnikom in najbolj, kot bi rekel Apih, proti temu, da bi lastnik prihajal iz sosednje doline.

S stisnjenimi zobmi sprejemamo nekakšno »plavajočo lastnino«, tako, ki si jo vsakokratna politika, kot kepo zaseke, z mastnimi rokami podaja, kot ji paše glede na interese lobijev, ki jo obvladujejo. In ta kepa kot krogla različno zadeva različne keglje.

Prvi keglj: Istrabenz

Danes je jasno, da bi lahko Istrabenz brez pozivov politike k stečaju reprogramiral dolgove. Bankirji danes neuradno govo-

rijo, da jim bo le Istrabenz vrnil denar. Ampak ne. Ker je Istrabenz vodil strankarski prosti strelec, človek z zgodovino in sumljivimi ambicijami, je vsak pritlehen politični adlatas zaslužil svojih pet minut. Ovdil me je Zoran Jankovič in predlagal tudi zaplembo moje lastnine. Začasno poniknjeni minister za gospodarstvo Lahovnik je banke javno pozival, da Istrabenzu ne podaljšajo posojil. Tedanji predsednik NLB Draško Veselinovič, kader Katarine Kresal in Mira Senice, je kar po elektronskih sporočilih pozival nadzorni svet Istrabenza, da me odstavi. TV-pridigar Maks Tajnikar je »strokovno« utemeljeval, da mora Istrabenz v stečaj, danes pa ta predsednik upravnega odbora Adrie Airways jamra o objektivno težkem položaju.

Ko so mediji videli, da je odprt prosti lov, so ponoreli. Na dan pokojninske reforme v pokoj odhajajoči devetinsitridesletni šef slovenskih kriminalistov Aleksander Jevšek je na hitro sklicanih tiskovkah (mimogrede, mirno se je zlagal, da se je zanje uskladi s tožilstvom) razlagal o desetmilijonskih škodah. Ko sta prva in druga revizija pokazali, da iz Istrabenza niti evro ni šel v zasebne namene, je bila zadrega velika. Zato so Svetelšek, Jašovič in mali delničarji naročili novo pravno mnenje – pri pravni pisarni Senica! Ko tožilec Kozina ni povsem sledil Jankovičevi ovadbi, je bila poparjenost velika, čeprav tudi za to, kar je ostalo, ni nobenih argumentov. Vse to so nadomeščali tako, da so do neskončnosti ponavljali posnetke moje aretacije in hišne preiskave.

Ko so spoznali, da so »kriminalistični« dokazi na trhljih nogah, so ost usmerili v davčno plat. Rok Praprotnik, ki je v sodelovanju s »preiskovalci« objavil dokument z oznako davčne tajnosti, je za nagrado postal pomočnik predsednika protikorupcijske komisije. Ker davčne inšpektorice od začetka ne zanimajo dejstva, medijski učinek takih objav lahko marsikaj kompenzira.

Drugi keglj: Merkur

Povsem druga zgodba je Merkur. Čeprav je revizija pokazala oškodovanje za 120 milijonov evrov, je gospodarska ministrica takoj izjavila, da bodo pomagali Merkurju. In res, »država« je stisnila banke, tako da so kljub

enormni zadolžitvi zagotovile premostitveno posojilo. Da ne bo pomote, državne pomoči pri reševanju Merkurja sem vesel, vsaka normalna država rešuje podjetja. Vseeno pa se postavlja vprašanje, zakaj različni vatli? Na eni strani je bilo treba Istrabenz, ki bi z golj ob nevtralni držbi države lahko deloval naprej, uničiti. Na drugi strani pa Merkur rešiti? Mar je v aktualnih kadrovskih rešitvah v Savi, ki je z Merkurjem življenjsko povezana in po kateri so se zaradi bank v njeni lasti vedno stegovale politične lovke, treba iskati odgovore. Me je zato Gregor Golobič proglasil za tajkuna, Janeza Bohoriča s klubom modrih pa ne?

Tretji keglj: Vegrad

Vegrad je odslkava slovenskega političnega prizorišča in kalvarije brezpravnosti delavcev. Megleno kopreno različnih interesov in posameznikov je mogoče le slutiti skozi naveze med Vegradom, Hypo banko in različnimi finančnimi vzvodi v Luksemburgu, Panami in nazaj na nepremičninske parcele na »področju« Zorana Jankoviča. Taistega Zorana Jankoviča, ki je spomladi letos z gradbeno čelado na glavi in pod roko stiskajoč Hil-do Tovšak plačal 40 milijonov are za stanovanja v Celovških dvorih. Dandanes si za precej manjše predujme na internetu ogledamo boniteto kake firme, kaj šele za 40 milijonov. Podjetje je v stečaju, večina upravičencev do stanovanj še vedno brez ključev, stečajna upraviteljica Vegradapa ne vidi razloga za sicer že sprejeto odločitev za izredno revizijo. Koga še zanima 40 milijonov davkoplačevalskega denarja, morda gospoda Šoltesa? Politični sin Milana Kučana je pač naš in naše pustimo pri miru.

Razmišljati o tem, da je izhod iz krize »tehničen« problem tega ali onega davka, tega ali onega vladnega ukrepa, je naivno. Delovati mora pravna država. Zadnjič sem poslušal Rajka Pirnata, ko je govoril o vladavini prava in pravni državi. Človek se mora strinjati z njim. Želel bi si, da poleg tega, da je povedal, da ena medijsko odmevna aretacija ne bo rešila te problematike, pove tudi, da posebni preiskovalni uradi, posebne skupine tožilcev, ideje o hitrih sodiščih in podobno, ne morejo nadomestiti pravne države. Ni dveh, za naše

hitra in posebna linija, za njihove počasna. In na koncu je tu politika. Kot sem enkrat že rekel, Churchill je hodil med vojno po razrušenem Londonu, za bombardiranje katerega je bil cel sam malo odgovoren. Toda ljudem je vliv vero v zmago. Verjeli so mu, da so sposobni zmagati. Kdo bo vliv to vero nam? ●

► Ocenite komentar, napišite svoje mnenje: www.finance.si/komentarji

► Komentarji izražajo stališča avtorjev, in ne nujno tudi organizacij, v katerih so zaposleni, ali uredništva Financ.